

**ТУРЯНИЦЯ В.В.,
ПЕЦА Д.Д.**

ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ
ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ**

Ужгород - 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

**ТУРЯНИЦЯ В.В.,
ПЕЦА Д.Д.**

ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ
ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ**

УДК 340.11

ТУРЯНИЦЯ В.В., ПЕЦА Д.Д. Право в умовах глобалізації / Навчально-методичний комплекс по забезпеченню вивчення дисципліни для студентів другого (магістерського) рівня. Ужгород. Видавництво УжНУ «Говерла», 2022. 25с.

Навчально-методичний комплекс, розроблений на основі нормативних документів Міністерства освіти і науки України та «Положення про оцінювання навчальних досягнень студентів УжНУ за кредитно-модульною системою», затвердженого Вченою Радою вузу 26 лютого 2015 р.

Рецензенти:

Лазур Я.В., доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДЗВО «Ужгородський національний університет»

Фазикош В.Г., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету ДЗВО «Ужгородський національний університет»

Відповідальний редактор: Лазур Я.В., доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Державного закладу вищої освіти «Ужгородський національний університет».

Методичні рекомендації обговорені і схвалені до друку на засіданні кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 11 від 23 травня 2022 року).

Навчально-методичний посібник схвалено на засіданні науково-методичної комісії юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 3 від 13 червня 2022 року).

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
Структура змістових модулів	8
Програма навчальної дисципліни.....	10
Плани семінарських занять.....	15
Проведення модульного та підсумкового контролю.....	17
Рівні компетентності, критерії та шкала оцінювання навчальних досягнень студента	19
Питання, що виносяться на залік	21
Список рекомендованих джерел та літератури.....	22

ПЕРЕДМОВА

Сучасна освіта - фундаментальна основа людської життєдіяльності тісно пов'язаними самореалізації особистості у вік глобалізаційних процесів. Значущість освіти науки в розвитку особистості та суспільства визначається об'єктивними тенденціями Як загальноосвітнього поступу, так внутрідержавними процесами. Перехід людства від індустріального суспільства до суспільства науково інформаційних технологій, а відтак і формування суспільства високого інтелекту об'єктивно висуває освіту і науку до найбільш пріоритетних сфер.

Необхідність реформування, вдосконалення освіти якості найважливішою соціокультурною проблемою, зумовленою процесами глобалізації та потребами формування умов індивідуального розвитку особистості, її соціалізації та самореалізації.

Розвиток України визначається сьогодні у загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацію на фундаментальні цінності західної культури: парламентаризм, права людини, права національних меншин, свободу пересування, свободу отримання освіти будь-якого рівня, що є невід'ємним атрибутом громадянського демократичного суспільства. Для України європейська інтеграція, як свідомий суспільний вибір, може стати основою національної консолідації.

У ХХІ ст. розпочалась нова віха в історії людської цивілізації. Вона відрізняється від попередніх епох насамперед крутою зміною траєкторії розвитку людства, стрімким прискоренням темпів змін у житті кожного народу, кожної людини. Вже зараз можна припустити, що нове століття називатиметься століттям глобалізації або століттям глобальної цивілізації, оскільки сьогодні людина стала асоціювати себе з усім людством перед численними загрозами глобального характеру, перед необхідністю вирішувати найскладніші завдання виживання, освоєння космосу і т.д., де потрібні поєднання зусиль і ресурсів всього світового співтовариства, злагодженість дій і взаєморозуміння.

Для вирішення зазначених завдань необхідно, з одного боку, кардинально змінити існуючі соціальні системи, а з іншого, закласти фундамент нової загальнопланетарної структури суспільства, що відповідає потребам всього людства. Цей процес вже активно йде як на глобальному рівні - ведуться пошуки форм і методів реформування застарілої ООН, вдосконалення спеціальних глобальних організацій (МАГАТЕ, СОТ, МОП, ВООЗ тощо), - так і на регіональних рівнях - створено Європейський Союз, вдосконалюється робота Африканського Союзу, Організації американських

держав і т. д. Вже існують дві наддержавні організації, рішення яких безпосередньо не залежать від волі національних держав, але при цьому ними визнаються, - Європейський суд з прав людини та Міжнародний кримінальний суд.

Процеси глобалізації зачіпають всі сфери людської діяльності, схильні до них і правові системи національних держав. Вже стало очевидним, що право стандартизується та уніфікується у рамках планети Земля.

Як за кордоном, так і в Україні при здійсненні пошуку вирішення проблем глобалізації права вчені активно спираються на багату загальносвітову духовну спадщину, отриману від минулих поколінь всього людства, і при цьому використовують напрацьований власний національно-правовий досвід. Загально-світова духовна спадщина є знання законів розвитку природи і суспільства (наука), емоційне сприйняття навколишнього світу (культура), звід правил спілкування (моральність), ідеали та мотиви діяльності (ідеологія і релігія), систему регуляції суспільних відносин (право і мораль), способи та форми передачі духовної спадщини від покоління до покоління (освіта).

Що стосується національної правової спадщини, то в сучасний переломний момент виникла необхідність переоцінки деяких його положень, які вступили в суперечність з об'єктивною дійсністю і виражаються в зміні науково-правових парадигм, оновленні цінностей, які містяться в праві, падінні колишніх і становленні нових ідеалів, пошуку ефективних правових способів регулювання суспільних відносин, революційних змін у правовій освіті. Переоцінка національної правової спадщини - болісний і тривалий процес. Він пов'язаний з крахом звичних стереотипів мислення та поведінки, появою безлічі альтернативних позицій, раптовим відродженням давно забутих і відкинутих поглядів.

При цьому необхідно враховувати, що саме право у своїй основі має всі передумови для глобалізації, оскільки воно менше за інші соціальні регулятори зав'язане на національних особливостях і більш оперативно змінюється. Водночас довгий час у всіх країнах світу, вивчаючи право, вчені загострювали увагу в основному на національних особливостях правових систем, що свідчить про націоналізм у правовій сфері. Однак сьогодні слід зайнятися вивченням сторін, що об'єднують правові системи, їх інтернаціоналізують.

Необхідність переорієнтації парадигми досліджень у правовій сфері об'єктивно визначена потребами регуляції нових глобальних соціальних структур, що формуються, в рамках яких старі правові регулятори, як національні, так і міжнародні, вже не діють.

Таким чином, формування глобального права та інтеграція всіх національних правових систем - об'єктивна необхідність та закономірність.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Право в умовах глобалізації**» є формування у студентів, як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, на основі сучасних досягнень правової науки необхідного базису знань про природу і зміст явища сучасної глобалізації, основні напрямки її впливу на розвиток права та наслідки, які вона справляє для найбільших сучасних правових систем.

На основі узагальненого та систематичного відображення фундаментальних проблем сучасної юридичної науки сформуванню наукового юридичного світогляду та забезпечити високий рівень професійної культури, необхідний практикуючому юристу, розширивши діапазон його професійного у світогляді, який дозволить вірно орієнтуватись у виявленні та вирішенні правових проблем, з якими йому доведеться зустрічатись у своїй майбутній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни полягає у поглибленні і розширенні студентами систематизованих теоретичних знань про

- основні концепції та форми глобалізації в сучасному світі, поняття правової глобалізації та методологію її дослідження;
- форми та способи правової глобалізації перспективи розвитку права в цілому та правових систем сучасності зокрема;
- еволюцію сутності прав людини та їх змісту в цивілізаційному процесі;
- основні тенденції розвитку прав людини за умов сучасної глобалізації;
- розширенні правового світогляду магістрантів та їхньої поваги до правокультурних, гендерних, мультикультурних відмінностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен володіти такими навчальними правничими компетентностями:

- визначати особливості наукового правового пізнання порівняно з пізнанням в інших науках;
- використовувати здобутки різних типів наукових правових шкіл і напрямів праворозуміння;
- знати й дотримуватись принципів та засад здійснення проєктної діяльності;
- знати й уміти використовувати різноманітні сучасні методи наукових досліджень у своїй науковій роботі і професійній діяльності;
- збирати, аналізувати, систематизувати й узагальнювати проблеми й визначати перспективи правового розвитку (національного, регіонального,

міжнародного) в умовах глобалізації, формулювати власні пропозиції, спрямовані на подолання проблем правового розвитку в умовах глобалізації;

- використовувати доказовий інструментарій в процесі аргументації та формування авторського підходу до вирішення теоретичних і практичних проблем наукового правового дослідження з урахуванням тенденцій правової глобалізації;

- планувати та здійснювати актуальні публічно-правові та приватно-правові дослідження, що мають інноваційний потенціал з урахуванням прогностичних пріоритетів розвитку сучасної правової науки в цілому, правової глобалістики зокрема;

- здійснювати соціологічний, статистичний аналіз інформації з різних джерел, документів для вирішення завдань наукового правового дослідження та використовувати дані міжнародних рейтингів та індексів, що відображають глобальні тенденції розвитку;

- формулювати наукове правове завдання та робочу гіпотезу, перевіряти її відповідність потребам державотворення та правотворення в умовах глобалізації;

- збирати, досліджувати та оцінювати правові джерела інформації (нормативно-правові акти, ненормативні правові акти, судову адміністративну практику, soft law та ін.);

- здійснювати компаративний аналіз зарубіжного досвіду (в т.ч. країн ЄС) нормотворення та правозастосування у вирішенні теоретичних та практичних проблем правової науки з урахуванням особливостей правової глобалізації;

- формулювати методологічну основу, мету та завдання авторського правового дослідження з урахуванням тенденцій розвитку сучасних правових теорій, у тому числі теорій глобалізації та правової глобалізації;

- формулювати та обґрунтовувати висновки, пропозиції та рекомендації правового дослідження, генерувати прогностичні ідеї розвитку юридичної науки;

- представити результати наукового дослідження для публічного захисту;

- спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі наукової та професійної діяльності, в тому числі і на міжнародному рівні, демонструючи системний науковий світогляд та культурний кругозір;

- володіти ґрунтовними навичками риторики та аргументації;

- самостійно ініціювати, організовувати та проводити комплексні правові дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань;

- здійснювати процедуру встановлення інформаційної цінності джерел шляхом їх порівняльно-правового аналізу;

- застосовувати набуті знання й уміння щодо дотримання етичних стандартів наукового правового дослідження, академічної доброчесності.

СТРУКТУРА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
<i>Тема 1.</i> Окремі аспекти сутності глобалізації та її впливу на зміст державно-правової матерії.		2	2			
<i>Тема 2.</i> Основні напрямки дії глобалізації на розвиток права.		2	2			
<i>Тема 3.</i> Романо-германська і англосаксонська правові системи: загальне і особливе, напрямки зближення та форми конвергенції.		2	2			
<i>Тема 4.</i> Основні форми конвергенції романо-германської та англо-саксонської правових систем.		2	2			
<i>Тема 5.</i> Еволюція сутності прав людини та їх змісту в цивілізаційному процесі.		2	2			
<i>Тема 6.</i> Основні тенденції розвитку прав людини на сучасному етапі.						
		2	2			
Разом за модуль						
Усього годин	24	12	12			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
<i>Тема 1.</i> Окремі аспекти сутності глобалізації та її впливу на зміст державно-правової матерії.		1	-			

<i>Тема 2. Основні напрямки дії глобалізації на розвиток права.</i>		-	-			
<i>Тема 3. Романо-германська і англосаксонська правові системи: загальне і особливе, напрямки зближення та форми конвергенції.</i>		1	-			
<i>Тема 4. Основні форми конвергенції романо-германської та англо-саксонської правових систем.</i>		-	1			
<i>Тема 5. Еволюція сутності прав людини та їх змісту в цивілізаційному процесі.</i>		1	1			
<i>Тема 6. Основні тенденції розвитку прав людини на сучасному етапі.</i>		1	-			
<i>Усього годин</i>		4	2			

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Окремі аспекти сутності глобалізації та її впливу на зміст державно-правової матерії.

Поняття, природа і зміст явища глобалізації. Інтеграція та уніфікація ідей, принципів, зав'язків як прояв глобалізації.

Аспекти глобалізації. Системність глобальних процесів. Динамізм глобальних процесів. Багатовекторність глобальних процесів.

Підходи до оцінки явища глобалізації. Глобалізм як історичний феномен. Глобалізм як феномен кінця 20 століття. Глобалізм як феномен історії та сучасності.

Об'єктивність або інспірованість глобалізації. Глобалізм як тенденція та глобалізм як цивілізаційний стандарт. Нерівномірність розвитку векторів глобалізації. Відставання інституціональної сторони глобалізації від функціональної. Здобутки та загрози глобалізації.

Системний характер права за умов глобалізації. Глобалізація як багатовекторна правова реальність. Зміна сутності держави і форм права за умов глобалізації. Взаємодія національних та наднаціональних правових систем. Посилення інтегративних властивостей правових систем. Формування регіональних та глобальних правових систем, їх нормативна та інституцій-на сторони.

Трансформаційні процеси в системі права та системі законодавства.

Тема 2. Основні напрямки дії глобалізації на розвиток права.

Глобалізація як стимулятор, прискорювач і оновлювач процесів універсалізації права.

Особливості дії глобалізації на право. Різносторонність і системність дії. Фундаментальний (радикальний) характер впливу на право. Різноманітність шляхів і форм впливу на право. Пряма і опосередкована дія глобалізації на національне та міжнародне право.

Основні напрямки та форми впливу процесу глобалізації на право. Дія глобалізації на характер відносин національних правових систем. Зближення національних правових систем. Зміна напрямку розвитку національних правових систем з питань внутрішнього правопорядку на питання регіонального та глобального правопорядку.

Дія глобалізації на теорію права і відповідну методологію. Зміна соціальної сутності права. Привнесення в соціальну сутність національного права зовнішнього інтересу.

Зміни в інститутивній та нормативній сторонах міжнародного права. Зростання ролі правових принципів у міжнародному праві. Суб'єктна сторона міжнародно-правових відносин.

Дія глобалізації на зміст права. Поступове витіснення глобальною складовою національного компонента у праві. Заміна внутрішньодержавних правових стандартів наддержавними, глобальними.

Дія глобалізації на форми права на глобальному, регіональному та національному рівнях. Зростання ролі наддержавних та міждержавних інституцій у правотворчій діяльності. Поява нових джерел національного права. Визнання загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права складовою частиною національного права.

Тема 3. Романо-германська і англосаксонська правові системи: загальне і особливе, напрямки зближення та форми конвергенції.

Правова система як сукупність юридичних засобів регулятивно-організуючого та стабілізуючого впливу на суспільні відносини.

Забезпечення фундаментальних цінностей як загальне в англосаксонській та романо-германській правових системах. Людина як вища соціальна цінність, її права та свободи.

Подібність основ англосаксонського та романо-германського права. Забезпечення правового регулювання ринкової економіки. Однотипність соціального і політичного ладу. Ідеологічна схожість. Подібність цивілізаційних основ.

Особливість романо-германської та англосаксонської правових систем. Техніко-юридичне забезпечення змісту права. Внутрішня структура права. Форми вираження (джерела) права. Прецедентний характер системи загального права. Статутний («законний») характер системи континентального права.

Романо-германська та англосаксонська системи права як найбільш чутливі до глобалізації. Право Європейського Союзу як прояв зближення романо-германської та англосаксонської правових систем.

Підходи до оцінки напрямків розвитку романо-германської та англосаксонської правових систем: конвергенція, дивергенція.

Первинні фактори зближення (конвергенції): демократія, значна подібність загальної та правової культур, подібність та взаємозв'язок між собою недержавних інститутів, що впливають на розвиток права.

Первинні фактори, які перешкоджають зближенню (дивергенція): історичні та національні традиції, звичаї.

Прояви зближення: європеїзація загального права Великобританії через джерела права Європейського Союзу та кодифікацію національного законодавства. Американізація європейського приватного права та її фактори: економічне і політичне домінування США, домінування англійської мови як мови міжнародного спілкування, підготовка європейських правників у ВУЗах США.

Тема 4. Основні форми конвергенції романо-германської та англосаксонської правових систем.

Конвергенція та гармонізація форм (джерел) романо-германського та англосаксонського права в ЄС. Європеїзація правової сфери та поступове витіснення із права Європейського Союзу джерел національного права. Поступове формування правової системи ЄС : нормативна та інституційна складові.

Становлення судового прецеденту як джерела англосаксонського та романо-германського права в ЄС. Акти Європейського суду справедливості: акти тлумачення і акти судового контролю. Попередні (прелімінарні) рішення Європейського суду справедливості з приводу законності загальноєвропейських актів та відповідності національних актів країн ЄС загальноєвропейському законодавству.

Посилення подібності структури і змісту романо-германської та англосаксонської правових систем. Розширення старих і поява нових галузей, підгалузей, інститутів права: корпоративне, інформаційне, інтернет-право.

Посилення практики судового нагляду і контролю за відповідністю законів діючим конституціям як прояв конвергенції правових систем.

Універсалізація і розширення сфери застосування загальних принципів побудови і функціонування правових систем: принцип пріоритету права ЄС над національним правом; принцип суворої відповідності «первинному праву» ЄС «вторинного права» ЄС.

Тема 5. Еволюція сутності прав людини та їх змісту в цивілізаційному процесі.

Історичний характер прав людини. Обумовленість прав людини політичними, соціально-економічними та іншими умовами життя суспільства і держави.

Двосторонній зв'язок і обумовленість позитивного і природного прав людини. Соціальна обумовленість права. Природне право як моральний феномен, що змінюється у міру розвитку суспільства. Шляхи дії позитивного права на природне право. Законодавче закріплення природного права.

Розширення і поглиблення взаємодії природного та позитивного права у міру розвитку суспільства та держави.

Революції 17- першої половини 19 ст. та поява першого покоління прав і свобод: особисті і політичні права (негативне розуміння свободи-свободи від держави).

Еволюція суспільства та держави у кінці 19- першій половині 20 ст. та поява другого покоління прав і свобод: прав на отримання від держави певних соціальних благ - позитивне розуміння свободи.

Глобалізація та поява третього покоління прав і свобод у другій половині 20 ст.: колективні – регіональні та планетарні права і свободи.

Дія наднаціональних, глобальних факторів на права людини за умов сучасної глобалізації. Особливості реалізації колективних прав в США та ЄС. Співвідношення індивідуальних та колективних прав та необхідність вироблення їх оптимального балансу.

Зміни в механізмах забезпечення та захисту прав людини: наднаціональні інституції, недержавні організації і установи.

Тема 6. Основні тенденції розвитку прав людини на сучасному етапі.

Співвідношення прав і свобод людини та рівності носіїв цих прав за умов глобалізації.

Сучасне національне та наднаціональне середовище як визначальний чинник характеру і тенденцій розвитку прав людини. Інерційний розвиток прав людини та їх вплив на сучасне суспільство та державу: права людини як двигун соціального прогресу, обмежувач державної влади, мірило досягнень суспільства.

Тенденція інтернаціоналізації прав людини. Визнання ціннісного характеру прав людини на національному та наднаціональному рівнях. Основні міжнародно-правові акти, що стосуються прав людини: Загальна декларація прав людини 1948 року; Декларація про надання незалежності колоніальним країнам і народам 1960 року; Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 року; Міжнародна конвенція про протидію злочинам апартеїду і покарань за нього 1973 року; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 року; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року; Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації по відношенню до жінок 1979 року; Декларація прав дитини 1959 року.

Тенденція регіоналізації прав людини. Європейська та Північноамериканська системи забезпечення прав людини як складові інтеграції та універсалізації прав людини: Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 року; Американська конвенція з прав людини 1969 року; Американська хартія прав людини і прав народів 1981 року.

Інституційне забезпечення захисту прав і свобод на глобальному та регіональному рівнях: Комітет ООН з прав людини; Міжнародний кримінальний суд; Європейський суд справедливості; Європейський суд з прав людини; Міжамериканський суд з прав людини.

Тенденція поступового витіснення національної держави із сфери захисту прав людини. Місце і роль розвинутих і слаборозвинутих держав у

забезпеченні сучасних стандартів прав людини. Порушення прав людини як делікт наднаціонального порядку.

Тенденція збільшення розриву між теорією і практикою реалізації прав людини. Падіння життєвого рівня населення бідних країн і наростаючий розрив між багатими і бідними країнами. Зростання впливу великого капіталу на політику держав в області прав людини. Випереджаючий розвиток колективних прав у порівнянні з індивідуальними правами людини та протиріччя, які виникають між ними.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Сутність, природа та зміст явища сучасної глобалізації

1. Сутність глобалізації та її природа.
2. Підходи до оцінки явища глобалізації.
3. Глобалізм як тенденція та глобалізм як цивілізаційний стандарт.
4. Здобутки та загрози сучасної глобалізації.

Тема 2. Сутність та характер права за умов глобалізації

1. Особливості права за умов сучасної глобалізації.
2. Зміни в соціальній сутності права за умов сучасної глобалізації.
3. Системність права в глобалізаційних процесах.
4. Багатовекторність права за умов глобалізації.
5. Трансформаційні процеси в системі права та системі законодавства за умов глобалізації.
6. Принципи і норми міжнародного права як складова національного права.

Тема 3. Романо-германська та англосаксонська правові системи за умов сучасної глобалізації

1. Конвергенція та гармонізація як прояви зближення романо-германської та англосаксонської правових систем.
2. Судовий прецедент як джерело права правових систем в умовах сучасних глобалізаційних процесів.
3. Практика судового нагляду як прояв конвергенції романо-германської та англосаксонської правових систем.
4. Зміни в загальних принципах побудови правових систем в умовах глобалізації.

Тема 4. Права людини за умов сучасної глобалізації

1. Сучасне національне та наднаціональне середовище як визначальний чинник характеру і тенденцій розвитку прав людини.
2. Глобалізація та поява третього покоління прав і свобод людини.
3. Співвідношення колективних та індивідуальних прав людини за умов глобалізації.
4. Інтернаціоналізація прав людини та її прояви за умов сучасної глобалізації.
5. Регіоналізація прав людини: європейська та північноамериканська системи забезпечення прав людини.

6. Інституційне забезпечення прав людини за умов глобалізації.

Тема 5. Європейський Союз як форма регіональної глобалізації

1. Етапи становлення ЄС.
2. Інституційні механізми ЄС та їх правова природа.
3. Система права ЄС як вияв регіональної глобалізації.
4. Первинне і вторинне законодавство ЄС.
5. Угода про асоціацію і зону вільної торгівлі та її вплив на правову систему України.

ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Система оцінювання результатів навчання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яке включає:

- поточний контроль, що здійснюється протягом навчання студента під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна кількість балів, що дозволяє студенту скласти іспит – 35 балів);

- модульний контроль, що проводиться після вивчення матеріалу відповідної частини дисципліни – змістового модуля, з врахуванням результатів поточного контролю;

- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку (іспиту), відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Поточний контроль з навчальної дисципліни **«Право в умовах глобалізації»** проводиться в таких формах: активна робота на лекційних та семінарських заняттях (зокрема, активна участь у дискусії та презентації матеріалу), складання колоквіуму, написання есе та інших реферативних робіт, тестування тощо.

Методи поточного контролю: усний та письмовий.

Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи короткі та розгорнуті описові завдання, а також тести.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів: рівень знань; володіння понятійно-категорійним апаратом; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань тощо.

РІВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТА

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	Задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Знання здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюється за такими критеріями:

оцінку **«відмінно» (90-100 балів, A)** заслуговує студент, який: всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку **«добре» (82-89 балів, B)** – заслуговує студент, який: повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано

використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку **«добре» (74-81 бал, С)** заслуговує студент, який: в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку **«задовільно» (64-73 бали, D)** – заслуговує студент, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку **«задовільно» (60-63 бали, E)** – заслуговує студент, який: володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка **«незадовільно» (35-59 балів, FX)** – виставляється студенту, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка **«незадовільно» (35 балів, F)** – виставляється студенту, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – студенти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи студента).

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Поняття, природа та зміст явища глобалізації.
2. Підходи до оцінки явища глобалізації в сучасній теоретико-правовій науці.
3. Сутність системності як аспекту сучасних глобальних процесів.
4. Сутність багатовекторності як аспекту сучасних глобальних процесів.
5. Сутність динамізму як аспекту сучасної глобалізації.
6. Системний характер права за умов глобалізації: фактори, аспекти.
7. Основні напрямки та особливості дії глобальних процесів на право в сучасних умовах.
8. Зміст та прояви дії глобалізації на систему права та систему законодавства.
9. Дія глобалізації на характер відносин національних правових систем.
10. Дія глобальних процесів на форми права на національному та наднаціональному рівнях.
11. Фактори зближення романо-германської та англосаксонської правових систем в сучасних умовах.
12. Основні форми конвергенції романо-германської та англосаксонської правових систем в умовах глобалізації.
13. Становлення судового прецедента як джерела англосаксонського та романо-германського права в умовах сучасної глобалізації.
14. Право Європейського Союзу як прояв зближення романо-германської та англосаксонської правових систем.
15. Первинне законодавство Європейського Союзу.
16. Вторинне законодавство Європейського Союзу.
17. Зміни в механізмах забезпечення та захисту прав людини в сучасних умовах.
18. Сутність та зміст тенденції інтернаціоналізації прав людини в умовах сучасної глобалізації.
19. Сутність та прояви тенденції регіоналізації прав людини в сучасних умовах.
20. Сутність та зміст тенденції поступового витіснення національної держави зі сфери захисту прав і свобод людини в сучасних умовах.
21. Сутність та зміст тенденції щодо збільшення розриву між теорією та практикою реалізації прав і свобод людини в умовах глобалізації

Рекомендована література:

Базова:

1. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса : Фенікс, 2018. 744 с
2. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель ; за ред. Т. Р. Короткого. – Київ-Одеса : Українська гельсінська спілка з прав людини; Фенікс, 2016, 2017. 145 с. URL: https://helsinki.org.ua/wpcontent/uploads/2018/07/WEB_01.pdf
3. Войціховський, А. В. Міжнародне право : підручник ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
4. Тетарчук І., Дяків Т. Міжнародне право. Навч. посібн. для підгот. до іспитів. К.: Центр навч. літератури, 2020. 208 с.
5. Міжнародне право : навч.-метод. пос. для студентів юридичного факультету / уклад. К. Ю. Фіщенко, В. Х. Ярмакі, М. К. Гопич. Одеса : ОДУВС, 2015. 286 с. <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/3111/1/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.pdf>
6. Мирошничко В. Міжнародне приватне право у схемах і визначеннях. Навчальний посібник К.: Центр навч. літератури, 2018. 152 с.
7. Fitzgerald, Eliza. Helping states help themselves: rethinking the doctrine of countermeasures. Rethinking the Doctrine of Countermeasures. *MqLawJl*, 2016. № 5. URL: <http://classic.austlii.edu.au/au/journals/MqLawJl/2016/5.html>.
8. Hellquist, Elin. Regional Organizations and Sanctions Against Members. *KFG Working Paper Series*. 2014. No. 59. URL: http://userpage.fuberlin.de/kfgeu/kfgwp/wpseries/WorkingPaperKFG_59.pdf
9. Керен Дейвіс. Право Європейського Союзу. К: Знання, 2005.
10. Луць Л.А. Європейські міждержавні правові аспекти та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти). К., 2003.
11. Смирнова К.В. Джерела права Європейського Союзу: Автореф. дис. канд. юр. наук; 12.00.01/ Київськ.нац. ун-т ім.Тараса Шевченка.- К.,2005. Цимбалюк М. Функції правової свідомості та їх онтологічна інтерпретація // *Право України*. – 2006. - № 11. – С.35.
12. Удовика Л.Г. Правові системи сучасності в умовах глобалізаційних перетворень. Правова система України в умовах трансформації суспільства: монографія / Сопілко І., Вовк В., Удовика Л.Г., Калюжний Р., Бородін І. та ін. Велике герцогство Люксембург. Люксембургський Центр дослідження європейських реформ, 2019. 199 с.

Допоміжна:

1. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права: Пер. з англ. Р. Семківа. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 385 с.
2. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. — Х.: Прометей-Прес, 2004. — 352 с.
3. Вступ до теорії правових систем / За заг. ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко: Монографія. — К.: Юрид. думка, 2006. — 432 с.
4. Гієк Ф. А. Конституція свободи: Пер. з англ. — Львів: Літопис, 2004. — 556 с.
5. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації: Пер. з нім. — К.: ППС-2002, 2007,—436 с.
6. Дворкін Р. Серйозний погляд на право: Пер. з англ. — К.: Основи, 2000. — 519с.
7. Кельзен Г. Чисте правознавство: 3 дод.: Проблема справедливості: Пер. з нім. — К.: Юніверс, 2004. — 496 с.
8. Удовика Л.Г. Поняття «Міждержавна правова система» та його роль у теорії правової системи. Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 20 листопада 2019 року, Запоріжжя: ЗНУ. С.31-34. URL: https://www.znu.edu.ua/faculty/law/nauka/mater__ali_vseukrayins__koyi_naukovopraktichnoyi_konferents__yi_pravovoa_osv__ta_ta_pravovoa_nauka_v_umovakh_suchasnikh_transformats__jni_kh_protsets__v_2019.pdf

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського
3. <http://www.library.ukma.kiev.ua/amer> – Американська бібліотека НаУКМА
4. <http://www.loc.gov> – бібліотека Конгресу США
5. <http://www.bl.uk> – Британська бібліотека
6. <http://www/d-nd.de> – Німецька національна бібліотека
7. <http://www.bnf.fr> – Національна бібліотека Франції
8. <http://dev.europeana.eu> – Європейська цифрова бібліотека (Europeana)
9. <http://ausicl.com/> – Австралійський Інститут Порівняльних Правових Систем; 10. <http://www.iuscomparatum.org/AIDC> – Міжнародна академія порівняльного права.
11. <http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу;
12. <http://www.euractiv.com> – медіа портал Європейського Союзу;

13. <http://www.europarl.europa.eu> – сторінка Європейського парламенту;
14. <http://ec.europa.eu> – сторінка Європейської Комісії;
15. <http://www.consilium.europa.eu> – сторінка Ради Європейського Союзу;
16. <http://www.echr.coe.int/echr/> - офіційний сайт Європейського суду з прав людини;
17. <http://europa.eu/> - офіційний сайт Європейського Союзу;
18. <https://www.europol.europa.eu> - офіційний сайт Європейського поліцейського агентства (Європол);
19. <http://www.icccpi.int> - офіційний сайт Міжнародного кримінального суду;
20. <http://www.icj-cij.org/homepage/ua> - офіційний сайт Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй;
21. <http://www.interpol.int> - офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол;
22. <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm> - офіційний сайт Північноатлантичного альянсу;
23. <http://www.osce.org> - офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі.

Науково-методичне видання

ТУРЯНИЦЯ Вікторія Василівна,

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка
кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету
ДЗВО “Ужгородського національного університету”

ПЕЦА Дмитро Дмитрович,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету
ДЗВО “Ужгородського національного університету”

Методичні рекомендації обговорені і схвалені до друку на засіданні кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 11 від 23 травня 2022 року).

Навчально-методичний посібник схвалено на засіданні науково-методичної комісії юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 3 від 13 червня 2022 року).

Відповідальний за випуск

Дьордяй Василь Степанович, юрист,
кандидат фізико-математичних наук

Мова українська

Комп’ютерний набір, верстка та коректура авторські

Підписано до друку 3 червня 2022

Формат 60x84/16 Гарнітура

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 1 д.а.

Обл.-вид. аркушів 1.03.Тираж 300

Видавництво

Ужгородського національного університету „Говерла”
88015, м.Ужгород, вул.Капітульна, 18